

PATRIMONIU

TEZAURUL MONETAR „CASA DE PE STÂNCĂ” DIN SIGHIȘOARA - RESTAURARE ȘI CONSERVARE

Sorina Parchirie

Moneda metalică constituie un document prețios, care oferă informații privind realitățile economice, politice, culturale și religioase ale perioadei în care a fost emisă. Este o măsură a valorii, un instrument de schimb, un mijloc de acțiune asupra unei conjuncturi economice, politice și sociale a unui stat.

Reprezentările figurate pe avers și revers oferă informații privind viața din perioada în care au fost emise. Aversul monedei este fața monedei, care are de obicei o imagine, fie stema țării emitente, fie capul sau bustul unui monarh și denumirea sau simbolul țării emitente, iar reversul sau pajura reprezintă cealaltă față a monedei.

Numismatica este în legătură strânsă cu arheologia, deoarece aceasta din urmă aduce la lumină monede aflate în tezaure sau în descoperiri izolate, obținându-se astfel informații pentru elucidarea complexului arheologic respectiv. La Sighișoara, în Cetate, în urma unor săpături efectuate în anul 2000, în pivnița casei nr. 8 din P-ța Cetății („Casa de pe Stâncă”), a fost descoperit un tezaur monetar compus din monede de argint.

Pentru a putea fi valorificate din punct de vedere științific și muzeal, monedele au fost predate laboratorului de restaurare din cadrul Muzeului de Istorie, Sighișoara.

Datorită faptului că au stat un timp îndelungat în sol, monedele au prezentat un grad de coroziune avansat, majoritatea monedelor fiind lipite unele de altele.

În vederea stabilirii fluxului tehnologic de restaurare și conservare, s-a trecut la examinarea lor. După îndepărtarea solului de pe monede, s-a efectuat identificarea vizuală, iar apoi o analiză chimică a produșilor de coroziune. Produșii de coroziune ai cuprului, de culoare verde, erau dispuși uniform și continuu la suprafața monedelor.

Monedele au fost curățate printr-un procedeu chimic, în acid formic 10%, apoi spălate sub jet de apă, neutralizate în apă distilată și degresate cu diluant. Pentru metoda de conservare finală, s-a executat protecția cu lac Paraloid B 72.

Monedele înainte de restaurare

Monedele după restaurare

În urma procesului de restaurare-conservare au rezultat 754 de monede și o jumătate de monedă, împărțite astfel:

- **654 monede și o jumătate de monedă, emise de Sigismund al III-lea Vasa.**¹

Moneda: triplu gros; material: argint; tehnică: ștanțare; greutate: 3,30 g.; diametru: 21,83 mm; AV/RV: 12, cerc perlat exterior, muchie netedă.

Descriere avers: bustul regelui Sigismund al III-lea Vasa încoronat cu coroană închisă, orientat spre dreapta cu barbă, purtând guler pliat și scrobbit, împarte legenda în partea de sus stângă și jos aproape de mijloc.

Descriere revers: legenda pe trei rânduri, deasupra, cifra romană III, dedesubt, în stânga, stema Poloniei, la mijloc, stema casei Vasa, la dreapta, stema Lituaniei, dedesubt, stema lui Jana Dulskiego împarte milesimul 1589 în două, iar deasupra inițialele I D.

Avers

Revers

- **79 monede emise de Ștefan Báthory, principe al Transilvaniei și rege al Poloniei.**²

Moneda: triplu gros; material: argint; tehnică: ștanțare; greutate: 3,00 g.; diametru: 19,94 mm; AV/RV: 3, muchie netedă.

Descriere avers: bustul principelui Ștefan Báthory, încoronat cu coroană închisă, în armură, orientat spre dreapta, împarte legenda în partea de sus.

Descriere revers: legenda pe trei rânduri, deasupra, cifra romană III, rozetă, în stânga, stema Poloniei, în mijloc, stema casei Vasa, în dreapta stemei Lituaniei, rozetă.

Avers

Revers

- **13 emise de Gabriel Báthory, principe al Transilvaniei.**³

¹ Sigismund III a fost rege al Poloniei din dinastia Vasa (Wasa) între anii 1587-1632, mare duce al Lituaniei în 1587 și rege al Suediei, 1592-1599.

² Ștefan Báthory a fost principe al Transilvaniei între anii 1571-1575 și rege al Poloniei între 1575-1586.

³ Gabriel Báthory a fost principe al Transilvaniei între 1608-1613.

Monedă: triplu gros; material: argint; tehnică: ștanțare; greutate: 2,67 g.; diametru: 20,45 mm; AV/RV: 9, muchie netedă, cerc perlat exterior.

Descriere avers: bustul principelui Gabriel Báthory în armură, orientat spre dreapta, împarte legenda în partea de sus.

Descriere revers: legenda în cinci rânduri, deasupra, cifra romană III, încadrată de două steluțe, în părți, milesimul 1597 despărțit în două de stema familiei Báthory, la mijloc, stema familiei Báthory desparte în două, primul rând al legendei.

Avers

Revers

- 3 monede cu Ștefan Bocksay, principe al Transilvaniei.⁴

- 1 monedă cu Friedrich Kettler, duce de Courland și Semigallia.⁵

Monedă: triplu gros; material: argint; tehnică: ștanțare; greutate: 2,36 g.; diametru: 21,08 mm; AV/RV: 12, muchie netedă, cerc perlat exterior (probabil fals).

Descriere avers: bustul ducelui Friedrich Kettler purtând un guler pliat și scrobît, orientat spre dreapta, împarte legenda în partea de sus și dreapta.

Descriere revers: legenda în cinci rânduri, deasupra, cifra romană III, încadrată de două steluțe, în părți, milesimul 1609 despărțit în două de stema familiei Báthory.

Avers

Revers

- 1 monedă emisă de Albert de Hohenzollern, duce de Prusia.⁶

- 3 monede cu Sigismund Báthory, principe al Transilvaniei.⁷

Monedă: triplu gros; material: argint; tehnică: ștanțare; greutate: 2,25 g.; diametru: 22,66 mm; AV/RV: 12, muchie netedă, cerc perlat exterior.

Descriere avers: bustul principelui Sigismund Báthory orientat spre dreapta în armură, împarte legenda în partea de sus.

⁴ Între anii 1604-1606.

⁵ Friedrich Kettler a condus ducatul de Courland și Semigallia între 1587-1642. Acest ducat se afla în zona baltică și a fost stat vasal Marelui Ducat al Lituaniei între 1561-1569. Din 1569 și până în 1726 a fost parte a statului polono-lituanian.

⁶ Duce al Prusiei între anii 1525-1568.

⁷ Sigismund Báthory a fost principe al Transilvaniei de trei ori: 1581-1594, 1594-1598 și 1598-1599.

Descriere revers: legenda în cinci rânduri, deasupra, cifra romană III, încadrată de două stelute, în părți, milesimul 1597 despărțit în două de stema familiei Báthory, la mijloc stema familiei Báthory desparte în două, primul rând al legendei.

Avers

Revers

Tezaurul monetar „**Casa de pe Stâncă**” din Sighișoara cuprinde monede de argint din a doua jumătate a secolului al XVI-lea și prima jumătate a secolului al XVII-lea. Imobilul cu nr. 8 face parte dintr-o serie de case ridicate în Piața Cetății, unde au locuit în trecut, câteva familii înstărite de patricieni (comercianți și meșteșugari bogați). De altfel, Piața Cetății a fost și un spațiu comercial medieval deosebit de important. Aici, în locuri indicate de către statutele breslelor, erau expuse spre vânzare mărfurile produse în interiorul Cetății Sighișoara. În acest context, descoperirea unui tezaur monetar în această zonă permite o mai bună înțelegere a istoriei orașului și cetății Sighișoara din secolele XVI-XVII și încadrarea acestuia în contextul mai larg al istoriei Principatului Transilvaniei.

Bibliografie generală:

- Baltag, Gheorghe, *Sighișoara, Schässburg, Segesvár*, Cluj-Napoca, 2004.
 Edroiu, Nicolae, *Introducere în științele auxiliare ale istoriei*, Cluj-Napoca, 1992.
 Nițu, Florentina, *Științe auxiliare, geografie și demografie istorică, numismatică și arheologie*, București, 2005.
 Popa D. Marcel, Matei C. Horia, *Mică enciclopedie de istorie universală. Statele lumii contemporane*, București, 1993.

THE HOARD FROM SIGHIȘOARA, „CASA DE PE STÂNCĂ” (HOUSE ON THE ROCK) – RESTORATION AND CONSERVATION (Summary)

This article presents the hoard of 754 silver coins found in 2000 in Sighisoara Citadel, P-ța Cetății no. 8, House on The Rock. The restored and preserved coins allowed hoard dating in the second half of the sixteenth century and the first half of the seventeenth century.

The hoard is very important for understanding the economic history of Sighisoara during the Principality of Transylvania. The coins were issued by Sigismund III Wasa, king of Poland in the years 1587-1632 and by a number of princes of Transylvania like Ștefan Báthory (1571-1575), also king of Poland in the years 1575-1586, Sigismund Báthory (1581-1594, 1594-1598, 1598-1599), Ștefan Bocskay (1604-1606), Gabriel Báthory (1608-1613).

Cuvinte cheie: monede, argint, Sighișoara, Transilvania, restaurare.

Keywords: coins, silver, Sighișoara, Transylvania, restoration.